

BANKLARDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Asqarov Furqat Akmal o'g'li

*NOTATSDavlat kadstrlari palatasi Sirdaryo viloyat
boshqarmasi-bo'lim boshlig'i ishlar boshqaruvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bank tiimida boshqaruv, uning tashlik etilishi, boshqaruv jarayonidagi ishlar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *Biznes, Oliy majlis, tizim, texnologiya, korporativ, moliya hukumat, avtomatlashtirish, xususiy, bank.*

Hozirgi sharoitda bank biznesini rivojlanishi bank mahsulotlari va xizmatlarini bozorga olib chiqish uchun informasion texnologiyalardan keng foydalanish, eng yangi texnikaviy vositalar va ilg'or bank texnologiyalarini joriy qilish, shuningdek, xizmatlarning jozibadorligini oshiruvchi bank uslublarini izlash bilan bog'liqdir. Shu sababli, tijorat banklari boshqaruvini ham yanada takomillashtirish, boshqaruv samaradorligini oshirish maqsadida boshqaruvning yanada takomillashtirilgan Bu borada Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev 2019 yil uchun mo'ljallangan eng muhim ustuvor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojaatnomasida quyidagilarga alohida to'xtalib o'tdilar: "Bugungi kunda bank tizimidagi eng asosiy muammo - ular kapitalining asosiy qismi, ya'ni, 83 foizi davlatga tegishli ekanidir. Bu, o'z navbatida, bank sektorida sog'lom raqobatga to'siq bo'lib, xizmat ko'rsatish sifatiga salbiy ta'sir qilmoqda. Hukumat va Markaziy bank xalqaro moliya institutlari ko'magida bankmoliya tizimini rivojlantirish bo'yicha uzoq muddatli strategiya ishlab chiqishi lozim. Bunda bank tizimiga xususiy va xorijiy kapital kirib kelishi hisobidan biz davlat banklari ulushini bosqichma-bosqich kamaytirib boramiz. Bu esa sohada raqobat muhitini yaxshilashga, tijorat banklari faoliyatini, kreditlash sifati va madaniyatini har tomonlama oshirishga xizmat qiladi."

Respublikamizda bugungi kunda davlat va jamiyat qurilishi tizimini tubdan takomillashtirishga doir beshta yo'nalishni o'z ichiga olgan «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni qabul qilinishi, ushbu muhim hujjat ijro mexanizmini namunali tarzda yo'lga qo'yish, uni amalga oshirishda samaradorlikni ta'minlash yuzasidan tegishli vazirlik va tuzilmalar keng ko'lamli sa'y-harakatlar olib borishni talab etmoqda.

Hozirgi kunda tijorat banklarida boqsharuv samaradorligini oshirish, unda bir qator yangi boshqaruv modellarin joriy etish bo'yicha qator ilmiy-tadqiqotlar o'tkazilgan. Mazkur tadqiqotlarda boshqaruv sifatini oshirish, uning nazoratini tashkil etish va takomillashtirish kabi yo'nalishlarga asosiy urg'u berilgan.

Xususan, V.Usoskin tijorat banklarini samarali boshqarishda quyidagi vazifalarga alohida e'tibor berish kerakligini ta'kidlaydi;

-majburiy rezervlarni shakllantirishda jalb etiladigan mablag'lar qismidan tashqari bankka daromad keltirmaydigan mablag'lar salmog'ini kamaytirish;

-tijorat banklari tomonidan bank aktiv operatsiyalarini rivojlantirishga yo'naltirishga kerakli kredit mablag'lar ulushini oshirish;

-jalb qilingan "arzon" resurslar hisobiga bank daromadini oshirish. Professor A.A.Omonov "mamlakat iqtisodiyotini yangilash va modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining resurslarini shakllantirish hamda ularni samarali boshqarish bilan bog'liq bo'lgan bir qancha masalalarga to'xtalib o'tadi:

-tijorat banklarining resurslarini barqaror moliyaviy mablag'lar hisobidan shakllantirish va ularning depozit siyosatini samaradorligini oshirish;

modellarini joriy etishga asosiy urg'u berilmoqda.

-banklarning moliyaviy resurslari tarkibida qimmatli qog'ozlarni emissiya qilish orqali jalb qilinayotgan mablag'lar hajmini oshirish;

-milliy valyutaning xarid qobiliyatini mustahkamlash va aholining bank tizimiga bo'lgan ishonchini yanada oshirish;

-bank oborotidan tashqaridagi mablag'lar hajmini zarur darajada kamaytirish, tovarlar va xizmatlar bozorida bahoning barqarorligini ta'minlash kabi masalalar shular jumlasidandir.

Banklar, finans sohasidagi asosiy institutlar hisoblanadi va aholi va korporativ mijozlarga xizmat ko'rsatishda muhim ahamiyatga ega. Bu sababli, banklar boshqaruv tizimlari va ularning samaradorligi hayotiy ahamiyatga ega. Banklar boshqaruv tizimida o'ziga xos barcha qoidalarni amalga oshiradilar. Bunday qoidalarni ijobiy natijalarga kelib chiqarish uchun barcha ish faoliyatini bajarishda zaruriydir. Huquqiy va nazoratiy organlar banklarda xodimlarning faoliyatini tekshirib turishi yaxshi natijalar olib chiqishni ta'minlaydi. Asosan, banklar uzluksiz ravishda moliyaviy hisobotnoma tayyorlashadi. Ushbu hisobotnomalar banklarning moliyaviy holatini aniqlash, xodimlarining faoliyatini baholash va bankning kuchli va kamchiliklarini aniqlash uchun keng foydalaniladi. Hisobotnoma xodimlarning ish faoliyatini bir-biriga solishtirish imkonini beradi.

Banklarda boshqa samaradorlik ko'rsatkichlari ham mavjuddir. Misol uchun, savdo darajasi, chegirmalar, mablag'ni saqlash darajasi, kredit portfeli kabi ko'rsatkichlar banklarning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Banklar boshqaruv tizimida amal qiladigan qoidalarning barchasi moliyaviy xizmat ko'rsatuvchilarning faoliyatining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Bunday tizimni to'g'ri amalga oshirish uchun, huquqiy va nazoratiy organlar banklarda kuchli boshqaruv tizimini ta'minlash uchun kerakli qadam va usullarni ishlab chiquvchi bo'ladi.

Banklarda boshqaruv samaradorligini oshirishning bir qancha usullari mavjud, jumladan:

1. Jarayonlarni avtomatlashtirish: Muntazam vazifalarni avtomatlashtirish orqali banklar ularni bajarish uchun zarur bo'lgan vaqt va kuchni qisqartirishi mumkin, bu esa samaradorlikni oshirishi va xatolarni kamaytirishi mumkin.

2. Ma'lumotlar tahlilini amalga oshirish: Banklar mijozlar xatti-harakati, xavf omillari va boshqa asosiy ko'rsatkichlar haqida tushunchaga ega bo'lish uchun ma'lumotlar tahlilidan foydalanishi mumkin, bu ularga ko'proq ongli qarorlar qabul qilish va faoliyatini yaxshilashga yordam beradi.

3. Ish oqimlarini soddalashtirish: Banklar keraksiz qadamlarni bartaraf etish, takroriylikni kamaytirish va jarayonlarni optimallashtirish orqali o'z ish oqimlarini soddalashtirishi mumkin, bu ularga vaqt va resurslarni tejashga yordam beradi.

4. Ta'limga sarmoya kiritish: Banklar o'z xodimlariga o'z ishlarini yanada samarali bajarishlari uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlarni rivojlantirishga yordam berish uchun o'quv dasturlariga sarmoya kiritishi mumkin, bu esa umumiy samaradorlikni oshirishi mumkin.

5. Yangi texnologiyalarni qo'llash: Banklar jarayonlarni avtomatlashtirish, xarajatlarni kamaytirish va mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash uchun blokcheyn, sun'iy intellekt va mashinani o'rganish kabi yangi texnologiyalarni o'zlashtirishi mumkin.

Umuman olganda, banklarda boshqaruv samaradorligini oshirish texnologiya, jarayonlarni optimallashtirish va inson kapitaliga sarmoya kiritishni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sh.Mirziyoyev. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi, <https://uza.uz/uz/posts>

2. Усоскин В. Современный коммерческий банк: управление и операции. М: Антидар, 1998-320 с.

3. А.Омонов. Тижорат банкларининг молиявий ресурсларини бошдариш. Монография, 2-нашри. -Т.: "Идтисод-молия" 2010. 40-б.

4. Лайкер Д. Дао Toyota: 14 принципов менеджмента ведущей компании мира. М.: Альпина Бизнес Букс, 2005

5. 5S для офиса: как организовать эффективное рабочее место / под ред. А. Белявцева. М.: Институт комплексных стратегических исследований, 2008

6. 5S для рабочих: как улучшить свое рабочее место / под ред. В. Болтрукевича. М.: Институт комплексных стратегических исследований, 2007